DISSERTATIO INAVGVRALIS
MEDICO - CHIRVRGICA
DE

POLYPIS VTERI
ET VAGINAE, NOVOQVE AD EORVM LIGATVRAM INSTRVMENTO

QVAM
ORDINIS INCLYTI MEDICORVM CONSENSV
PRO RITE OBTINENDO
GRADV DOCTORIS
MEDICINAE ET CHIRVRGIAE
PVBLICAE CENSVRAE SVBMITTIT

AVCTOR
WOLDER ANDREAS NISSEN
HAMBVRGENSIS.

ADNEXAE SVNT II. TABVLAE.

DIE VII. NOVEMB. MDCCLXXXIX.

GOTTINGAE
TYPIS JO. CHRIST. DIETERICH.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

VIRO

ILLVSTRI ATQVE EXPERIENTISSIMO

PHILIPPO GABRIELO HENSLERO

MED. D.

AVG. REG. DAN. ARCHIATRO

ACADEMIAE CHRISTIANAE ALBERTINAE PROFESSORI

PVBLICO ORDINARIO

REG. SOC. MEDICAE HAFNIENS. MEMBRO &c.

VIRO

ILLVSTRI ATQVE EXPERIENTISSIMO

GEORGIO HENRICO WEBERO

MED. ET CHIR. D.

ACADEMIAE CHRISTIANAE ALBERTINAE PROFESSORI

PVBLICO ORDINARIO &c.

NEC NON

VIRO

ILLVSTRI ATQVE EXPERIENTISSIMO

JO. ALBERTO HENRICO REIMARO

MED. D.

POLIATRO HAMBVRGENSI

SOCIETATI OECONOMICAE HAMBVRGENSI ADSCRIPTO &c.

HASCE STVDIORVM ACADEMICORVM

PRIMITIAS

SACRAS ESSE VVLT PIAQVE MENTE OFFERT

TANTORVM NOMINVM

CVLTOR ADDICTISSIMVS

AVCTOR.

PRAEFATIO.

Verissime sane STARKIUS Ienensis, Vir Illustris atque doctissimus, nouum ad polypos vteri curandos methodum describens [1]), monuit, non instrumentorum copiam bonum chirurgum et obstetricatorem efficere; sed potius eorum simplicitatem et facilitatem in comparando, nec non aptitudinem ad plures vsus summam rei constituere. Qua de caussa in polypo vteri ligando commendat, alterum SMELLIANAE forcipis brachium, vel, si id non sufficiat, ambo, et catheterem, in foeminis vsitatum, adhibere. Haec instrumenta, sic pergit, vnicuique, qui artem obstetriciam exercet, necessaria sunt, ideoque opera non ingrata erit, virtutes eorum hucusque in iis ignoratas proponere. Haec viri docti cogitata, a labore, nouum a me excogitatum instrumentum in lucem edendi, omnino deterrere potuissent, sed duo prae-

 cipue

[1]) *Archiv für die Geburtshülfe, Frauenzimmer- und neugeborner Kinder- Krankheiten. 2tes Stück. Iena 1787. pag. 151.*

cipue ſunt argumenta, quae nihilominus ad hoc ſuſcipiendum me incitarunt. Primo enim forcipem SMELLIANAM non tam frequentiſſime in manibus obſtetricatorum eſſe, nec eſſe debere, exiſtimo, vt Ill. STARKIUS ſuſpicatur, quum in ipſa Anglia, vbi primo innotuit iſta forceps, iam a multis, tanquam imperfectum inſtrumentum, reiectam eſſe, legamus, ibique, vti apud nos, forcipe LEVRETIANA, cui omnes virtutes boni inſtrumenti inſunt, vtantur obſtetricatores. (Iam per ſe intelligitur, de ſimplici immutataque forcipe LEVRETIANA ſermonem eſſe, omnes enim emendationes et correctiones ab anno 1763 vsque ad hodiernum diem factae, illius vſum non faciliorem reddiderunt, ſed potius impediuere). [2]) Deinde applicatio brachiorum forcipis SMELLIANAE et catheteris, nec non digitorum obſtetricatoris inſtrumenta regentium, non ſine magnis doloribus coniuncta eſſe videtur. Praecipue cum brachia forcipis variis directionibus huc et illuc in adhibendo filo mouenda ſint, quod a ſuperiore brachiorum parte adſtringi, et circa pedunculum polypi circumduci debere

[2]) Sic inter alia apud Ill. FISCHERUM, praeceptorem pie colendum, mutatam LEVRETI forcipem a Coutouly chirurgo Pariſino, viſendi occaſio fuit. Quamuis hoc inſtrumentum praeterito demum anno] in lucem prodiit, attamen tantis moleſtiis v. g. epitoniis, vncis, anſis et quae ſunt reliqua, laborat, vt propria ciſta requiratur, ne vna vel altera magni huius apparatus pars, amittatur, itaque applicatio inſtrumenti irrita reddatur. Praeterea quatuor adeo brachia in illa reperiuntur, quorum duo in interna ſuperficie ingentibus retinaculis acutis, dimidii pollicis longitudine, inſtructa ſunt. Quis putaret, ſub finem ſeculi noſtri, vbi tanti in omnibus fere ſcientiis facti ſunt progreſſus, homines inueniri, qui nobis perſuadere conentur, vt ſimplicia noſtra, eademque experientia probata inſtrumenta, cum miſeris iſtis, ſic dictis, emendationibus permutemus! —

debere conſtat [3]). Quin vna ex praecipuis cauſſis, cur noſtris temporibus forceps LEVRETIANA, SMELLIANAE anteponatur, praeſertim hoc loco notanda eſt, breuitatem dico. Si igitur polypus in ſuperiori vaginae parte adhuc latet, neceſſe eſt, vt iunctura cochlearium forcipis, omni ratione moleſta, vna in vaginam promoueatur, quae neceſſario in agitatione brachiorum partes genitales internas, quinimmo externas, laedere debet, vel ſaltem polypum dilacerat, ideoque haemorrhagias producere videtur. Quod ſi autem obſtetricator forcipem SMELLIANAM ad ligaturam polypi ſibi comparat, nouumque catheterem, trochleae cauſſa, quam Ill. STARKIUS, ad modum HERBINIANUM [4]), in inferiore catheteris parte adhibuit, ſumtuum diminutionem certe non video, vt omittam ingentem dolorum moleſtiam, quae vt ſupra dictum eſt, methodum STARKIANAM ſequi videtur.

Ex quibus omnibus quemque ſatis abunde perſpecturum, credo, me non plane inutile opus ſuſcepiſſe, quod ad multitudinem inſtrumentorum vnum adhuc

[3]) At dicat quidam: omnes de facilitate applicandi SMELLIANAE forcipis conſentire, ideoque opprobrium meum falſum eſſe. Iſte vero ſciat: ſi ſub iuſtis indicationibus, ad partum accelerandum forceps in genitalia, *iam ad partum parata*, immititur (in quem vſum tantummodo excogitata eſt) auxilium omnino de illa expectandum eſſe, me perſuaſum habere; ſed in polypis ligandis brachia forcipis partibus genitalibus, nequaquam a natura dilatatis, adhibetur, ex quibus ſequitur, ſine magno dolorum ſumtu, et laeſione partium genitalium non facile applicationem fieri poſſe.

[4]) HERBINIAUX Parallele de differens inſtrumens pour la ligature des polypes etc. a la Haye 1771.

adhuc adiecerim. Diu enim mihi, grauitatem et periculum polyporum animo voluenti, et in remedia, quibus hicce morbus tollatur, inquirenti, in mentem venit, illa ad calcem dissertationis tabula aenea adnexa, ad ligaturam polypi vteri instrumenti forma. Sed praecipue id mihi agendum esse censeo, vt lectoribus beneuolis caussas, quibus nouum instrumentum, in quod incurri, aliis antecellere videatur, proponam. Priusquam vero ad hunc finem persequendum me accingam, non inutilem operam in breui morbi descriptione collocaturum me confido. At quum et in veterum et recentiorum scriptis multae huius morbi descriptiones iam occurrant, et praecipue opera Ill. RICHTERI [5]) praeceptoris summopere colendi et LEVRETI [6]) naturam eius satis nos edoceant, actum forsan agere quibusdam videbor, quod commentatiunculae meae, historiam eiusdem morbi praemiserim. Isti vero paucis monendi sunt de caussa, cur hoc consilium inierim, quae nulla alia est, quam vt perspicuitas dissertationis efficiatur; vt nimirum ea, quae deinceps prolaturus sum, clarius percipiantur, morbi descriptionem, licet breuem, nequaquam superuacaneam esse ratus sum.

[5]) *Anfangsgründe der Wundarzneykunst. 1ter Band. pag. 401.*

[6]) Observations sur la cure radicale de plusieurs polypes de la matrice etc. Paris 1771.

Defini-

Definitio et descriptio morbi.

§. I.

Positum sit igitur imprimis definitionem morbi, ex qua omnis disputatio exire debet, apponere; nam varia huius morbi nomina cuiusque fere linguae excultae, in omnibus de hoc argumento scriptoribus obuia, iterum dissertationi praemittere, superfluum videtur, quod si vero quis illa cognoscendi cupidus sit, adeat INGRASSIAM [7]), LEVRETUM [8]), HERBINIAUX [9]), LE BLANC [10]) aliosque. Est autem polypus vteri nihil aliud, quam excrescentia carnosa, quibusdam partibus interioris vteri insidens, eaque non perforata, vndique libera, pyriformis, radice angustior. Nomen ipsum desumtum est a similitudine, quae inter hanc excrescentiam et animalia, vel maris vel aquarum dulcium, sub eodem titulo satis nota, intercedit. Iam quod attinet ad diuersa polyporum genera, triplici ratione diuiduntur: secundum insertionem, consistentiam et indolem; quae quidem diuisio, quum medico practico maximi ad

[7]) JO. PH. INGRASSIAS de tumoribus praeter naturam. Neapoli 1552. Tractatus I. pag. 280.

[8]) Mem. de l'acad. de chirurgie Tom. III. pag. 552. et LEVRET l. c. pag. 11 seq.

[9]) Traité sur divers accouchemens laborieux et sur les polypes de la matrice etc. Bruxelles 1782.

[10]) Précis d'operations de chirurgie Paris 1775 Tom. I. Chap. 2. pag. 344 seq.

ad diagnofin et methodum curandi fit momenti, operae pretium erit, diftinctius et fufius vnamquamque diuifionem explicare.

§. II.

Primam diuifionis rationem infertionem dixi, quae quum ad cognitionem loci, cui polypus radice fua inhaeret, non parum afferat, haud omittenda videtur. Quadruplex hic eft notanda diuerfitas. Inhaeret enim polypus:

1) vel fundo caui vteri,

2) vel fuperficiei internae colli vteri,

3) vel margini orificii vteri,

4) vel ipfi vaginae infidet.

Inter primas fpecies is, qui originem ex vteri fundo ducit, faepiffime occurrit, caeteros rarius inuenies. Plerumque carnofae indolis eft, et eo a vaginae polypis, qui faepius mucofam prae fe ferant naturam, differt; atque illos deinceps §. XI. curatius explanabo, quod facillime cum aliis vaginae infirmitatibus confundantur.

§. III.

Si ad confiftentiam polyporum fpectes, optime in duo genera dispescuntur:

1) in polypos carnofos, qui faepiffime inueniuntur, et

2) in polypos tendinofae indolis, eosque praefertim pedunculo tendinofo praeditos.

Polypi mucofi, a quibusdam fcriptoribus ad proprium genus relati, melius, vti mihi videtur, fpuriis adnumerantur, nafcuntur enim tantum in vagina, nec in vllo auctore polypum mucofum legimus defcriptum, qui ex ipfo vtero ortus fit. Ponamus vero illum inueniri, attamen vti polypus carnofus tractandus eft. Praeter haec, quae iam nominaui genera, reperies in quibusdam auctoribus mentionem polyporum factam effe, aliam adhuc materiam continentium, v. g. crines, maffam pulticu-

ticularem, alia, [11]) vt in steatomatibus. Sed hanc ob caussam noua polyporum genera assumere, nihil aliud esset, quam studium eorum superuacaneis distinctionibus onerare, praesertim quum istae varietates, vti merito nominantur, ratione medelae nihil differant; eadem enim methodo, qua polypi carnosi curantur, et culter anatomicus, perfecta demum felici curatione, cognitioni consistentiae polypi extirpati lumen afferre potest; tunc enim perspicere nobis licet, vtrum materia sit carnosa, an peregrinas adhuc particulas contineat polypus.

§. IV.

De propria polyporum indole, sententiae scriptorum quam maxime discrepant, nulla saltem ab omnibus subscripta opinio inuenitur. Sunt, qui eos nunquam fere scirrhosae vel cancrosae naturae esse dicant; [12]) alii vero in contrarium disputant. Quinimmo et LEVRETUS polypos renascentes et viuaces affert, qui curatione perfecta, vti polypi narium et faucium redeant, plerumque magnam et teretem massam contineant, nec vllo vel minimo tantum pedunculo praediti sint. Idem plurium excrescentiarum minori magnitudine, quae semel extirpatae semper renascuntur, mentionem facit. Iste vero morbus, maiori iure venereis affectibus adnumerandus, eamque ob caussam vsus remediorum antiuenereorum in cura eius haud reiiciendus videtur.

Diagnosis.

§. V.

Diagnosis huius morbi interdum difficillima est, ideoque a nonnullis chirurgis in eo cognoscendo vitia commissa. Quae quidem quanti detrimenti afferant sole clarius est, qua de

caussa

[11]) SANDIFORT Obs. anat. pathol. Lib. I. Cap. VIII. pag. 106. De tumoribus vtero adnexis.

[12]) RICHTER l. c. §. 613.

caussa veniam impetraturum me confido, si circa haec longius lectores detineam; praecipue quum vnusquisque polypus ratione insertionis diuersa nobis afferat symptomata, hoc ex capite accuratiori lance sunt perpendendi. — Ac primum quidem, *polypus ex vteri fundo natus*, initio, omni licet, quantum fieri potest, opera adhibita, medicum fallere potest; decursus eius hic fere est: sentit mulier primo abdominis tumorem vna cum pondere in regione hypogastrica insueto, polypum tunc ad singularem magnitudinem iam auctum esse, per se intelligitur, prima enim ipsius origine nondum animaduertitur, nec partes genitales vllo modo a solita forma recedunt. Si fluxus menstruus haud cessat, non facile grauiditatis suspicioni locus est, inuersa autem ratione aegrotam grauidam esse, haud dubitatur, nisi exploratione interna cognitio morbi acquiritur. Alioquin tempus tandem dubia de grauiditate signa depellere potest; nam quatuor vel quinque mensibus praeterlapsis, diuersitatem a decursu grauiditatis cognoscimus. Interim plurimi auctorum confirmant, miseram, hoc malo affectam, fere nunquam concipere [13]), quod si concipiat, raro tamen ad iustum tempus foetum in vtero gerere. Haud me fugit, praeter foetum naturalem, saepius peregrinum corpus in vtero deprehensum esse, quod vero polyporum generi adscribi iure non potest [14]).

Polypo

[13]) HIPPOCRATES de natura muliebri. Edit. Linden. Art. 31. Tom. II. pag. 391 et de morbis mulierum Lib. II. Art. 45. Tom. II. pag. 576.

EDMUND CHAPMANN An Essay on the improvement of midwifery Lond. 1733. 8. Cas. 48. pag. 112 seq.

BOETGER Diss. de inflammatione vteri, cum subiuncta obseruatione de vteri sarcomate. Praesid. Timmermanno Rintelii 1761 pag. 71.

[14]) Sic v. g. Ill. SAXTORPH in Collectan. Hafnien. Vol. II. pag. 130 narrat: se cadaueris puerperae, obliquum grauiditatis tempore vterum gestantis, et tertio a partu die febre inflammatoria oppressae, sectione instituta, in cauo vteri tumorem sarcoideum

Polypo accrescente, quod quidem, donec vtero inclusus est, tardius procedit, paulatim orificium vteri dilatatur, etiamsi explorationem instituamus, facile grauiditatis suspicionem contrahere possumus, nates infantis praeuias existimantes, praecipue, quod non raro in polypo animaduertitur quaedam impressio huic infantis parti haud dissimilis. Quin in hoc ipso morbi statu, priusquam nempe polypus in vaginam descendit; haemorrhagiae interdum lethales occurrunt. Mulier quaedam, teste Saviard [15]), frequentioribus et vehementissimis haemorrhagiis consumta, animam efflauit, postquam ille frustra corpus peregrinum ex vtero detrahendi operam dedisset.

De tristi hoc caso Ill. Richterus [16]) quaestionem proposuit, quibus remediis misera e mortis periculo eripi possit, si nullo modo polypus in vaginam detrahi, ideoque ligari queat, nec medicamenta sanguinem sistentia, quae minimam tantum, eamque intectam polypi partem, in ore vterino prominentem attingere possint, quidquam proficiant; atque haec quidem quaestio, quum, vti mihi innotuit, nullibi soluta sit, infra §. XXIII. sententiam meam hac de re clarius explanare conabor.

§. VI.

Sensim vero polypus in vaginam descendit, atque ita quidem, vt hunc descensum saepissime dolores parturientium comiten-

deum insignis magnitudinis inuenisse, qui nullibi cum eo cohaeserit etc.

Simile inuenies in *Journal de medecine* Tom. XLII. p. 370 seq. Cl. Giroud post partum mulieris obseruauit abdomen tumidum, quum vero alium adhuc infantem inesse ratus, manum immisisset, tumorem mollem atque oblongum reperit, nusquam vero vtero infixum; etenim facile extrahi potuit, et nihil, nisi bullae expansae speciem, quae statim sponte disrumpebatur, repraesentauit. —

[15]) Recueil d'obseruations chirurgicales faites par Mr. Saviard commenteés par Mr. le Rouge. Paris 1784. pag. 143 seq.

[16]) *Chirurgische Bibliothek Band 7. Stück 4.* pag. 668.

mitentur. Omnes fere ſuper hoc argumento ſcriptores, mentionem faciunt eiusmodi dolorum. Cl. TANNER[17]) v. g. commemorat, foeminam inter ambulandum doloribus parturientium correptam eſſe, quibus polypus in vaginam ex vtero depreſſus ſit. Idem affirmat Cl. BAUDIER[18]) in obſeruatione de polypo vteri, nec non HERBINIAUX[19]) aliique. Accidit etiam interdum, quod polypus ſtatim in vaginam maioribus vel minoribus prolabatur moleſtiis. Simile exemplum inter alios ENAUX[20]) refert.

Quod ſi nunc aegrota nullum medicae artis peritum, ſed vulgarem foeminam obſtetricem accerſiuit, haec miſeram non raro in maximum periculum detrudit; prolapſus enim vteri cum inuerſione haud euitandus, obſtetrice omnibus viribus hoc corpus peregrinum extrahere, quod tamen nullo modo fieri poteſt, allaborante. Nunc vero polypus limitibus, quibus in vtero circumſcriptus erat, ſolutus, mirum in modum accreſcit, et moleſtias, quas iam antea faceſſerat, multis aliis auget.

Veſicam

17) Diſſertatio de polypo feliciter ex vtero extirpato. Argentor. 1771.

18) *Journal de medecine* Tom. XLIII. pag. 373. Obſervation ſur un polype uterin. "Enfin, inquit ille, les douleurs ſe declarerent, „elle crût ſon accouchement prochain, elle fit venir la ſage femme, qui attendit deux ou trois jours, mais inutilement, quoique les douleurs fuſſent les plus fortes." etc.

19) *l. c. Tom. II. pag. 32.*

"Lorsque le polype à forcé la matrice à s'ouvrir, il retarde „guere à franchir ſon orifice, par l'effort expulſif (wehen) de „ce même viſcere."

20) *Mem. de l'acad. de Dijon.* I. Semeſtr. 1783. Obſervation ſur differentes tumeurs polypeuſes, par Mr. ENAUX. Troiſieme Obſ. ſur un polype uterin, narrat ille pag. 74.

"Quinze jours aprés cette epoque elle ſentit une tumeur conſidérable, tomber facilement dans le vagin, cette chûte fut „ſuivie de douleurs qu'elle éprouva dans toute l'étendue du ventre."

Veficam vrinariam non minus ac inteftinum rectum comprimit, ideoque functiones harum partium impedit, laeditque; his accedunt vehementiffimae haemorrhagiae, adeo vt, aegrotae non raro mortis periculum fubeant. Cauffae haemorrhagiarum iure ex ftrangulatione pedunculi polypi in orificio vteri repetendae funt, quum ea ipfa ftrangulatione magna in polypo fanguinis copia retineatur, eiusque vafa extendantur [21]). Nemo igitur haemorrhagias neceffario oriri debere, inficiabitur. Licet vero plerumque fponte fedantur, minima tamen corporis concuffione redeunt v. g. fi fcanfione fcalae aegra lapfat, vel fi plano folo hallucinatur cet.

Praeterea fluor albus his fymptomatibus adiungitur [22]) aegrotam non minus debilitans, faepiffime polypus, cauffa huius effluxus et haemorrhagiae, cognitionem fugit, quocirca in omni haemorrhagia et vaginae effluxu nihil magis exploratione commendandum, illa enim certiores nos reddere debet, vtrum polypus horum phaenomenorum cauffa fit, an alia ad cognitionem cauffae ingredienda fit via [23]).

§. VII.

21) Levret. l. c. pag. 25.

"J'ai toujours remarqué, que l'hemorragie ne paroît que „lorsque le corps de la tumeur a franchi en grande partie l'orifice „propre de la matrice, et qu'il commence à s'étendre en tous „fens dans le vagin: alors le fphincter de la matrice comprime „les veines extérieures du polype, ces veines en conféquence „devienent variqueufes, elles fe rompent enfin, et c'eft leur rupture „qui occafionne l'hemorragie etc.

22) Herbiniaux l. c. Chap. I. Sect. I. pag. 25 feq.

23) Exempla ex negligentia faluberrimi huius moniti exorta faepius occurrunt in fcriptoribus. Sic v. g. Martin narrat in *Journal de medecine* Tom. XXXII. pag. 274 feq.

Mulier, de qua hoc loco mentionem facit, obiit haemorrhagia vteri, nullo medicamine vincibili. Quia polypus vteri, quem nemo cognouerat, occulta huius lethiferae haemorrhagiae cauffa fuit.

§. VII.

Polypus, vel per breuius vel longius temporis ſpatium in vagina moratus, quocunque caſu, ſiue inſolito corporis motu, e vagina illico prolabitur, raro paulatim procedit. Iſte prolapſus, ſemper cum inuerſione vteri coniunctus, nouas et quidem grauiores efficit moleſtias. Quomodo enim euitandum, ne dolores et diſtenſiones in abdomine, iſchuria et ſtranguria, ob mutatam vrethrae et veſicae vrinariae conditionem oriantur? quomodo auertendum, ne ex attritu externo et vrina, ſupra polypum decurrente, inflammatio, quinimo exulceratio in quadam polypi parte eueniat?

Atque hunc quidem morbi ſtatum, praeſertim polypo nondum vaginae limites transgreſſo, *cum vteri prolapſu ſine inverſione* confundere facillimum eſt, niſi his indiciis attendas:

Polypus mollis minusque ſenſibilis, quam vterus in tactu animaduertitur, praeterea in prolapſu vteri orificium praeuium eſt, in quod digitis aut ſpecillo altius penetrare licet, quod in polypo autem, etiamſi leuis impreſſio interdum illi inſit, nunquam fieri poteſt; porro polypus in inferiori parte craſſior eſt, in ſuperiori vero tenuior, diuerſa autem prolapſus vteri forma deprehenditur.

Prolapſus denique facile et cum aegrotae leuamine reponitur; polypum vero ſummo moleſtiarum foeminae ſumtu paululum tantum reprimes, ſed fruſtra; mox enim relabitur.

Minoribus difficultatibus coniuncta eſt diagnoſis, quando polypus extra vaginam conſpicitur, nam in ſimplici prolapſu ſine inuerſione os vteri praeuium cernitur, et ſpecilli immiſſio haud impeditur; in polypo contra ex argumentis euidentiſſimis nunquam conceſſum eſt. Si denique in reprimendo tumore attendas, quomodo aegrota ſe habeat, facile perſpicies, num polypus ſit, nec ne.

§. VIII.

Porro ſumma adhibenda eſt diligentia, vt haec duo probe diſtinguas: *vtrum tumor in vagina polypus ſit, an vterus inuerſus*, quum peritiſſimis adeo chirurgis accidit, vt vterum inuerſum, ex falſa, polypum adeſſe, opinione, religarent, ideoque hunc caſum diſtinguere non valerent. Vt itaque hi duo caſus quam maxime ſibi ſimiles haud confundantur, haec notanda ſunt:

1) Prolapſus vteri cum inuerſione in puerperam tantummodo poſt difficilem partum, vel poſt placentam imprudenter euulſam, cadere poteſt.

2) Tactus in polypo ab eo in ſolida maſſa carnoſa parum differt; at vteri inuerſi latera, digitis praeſertim in ſuperiori parte comprehenſa, modo huc modo illuc erga ſe ipſa contrectari poſſunt.

3) Si digitus vsque ad orificium vteri in exploratione promoueri poteſt, illud mirum in modum dilatatum inuenies; in polypo contra, pro pedunculi eius natura, anguſtum et compreſſum.

4) Circa polypi latera ſpecillum alte in vaginam promouetur, quod nunquam in prolapſu vteri cum inuerſione fit.

5) Haemorrhagia ex polypo nunquam certis periodis effunditur, e contrario ex inuerſo vtero ſemper ſingulis menſibus, eadem, ac fluxus menſtruus, ratione.

6) Prolapſum vteri cum inuerſione ſemper cum leuamine aegrotae reprimi poſſe, non vero polypum, iure inter diagnoſis adiumenta referri poteſt.

7) In polypo aegra non tantis vrinae affectionibus vexatur, quam in prolapſu vteri cum inuerſione, vbi nimirum veſicae vrinariae collum prae aliis partibus patitur, adeo, vt miſera fere nunquam ſine catheteris ope vrinam emittere poſſit.

8) Inuerſus vterus in ſuperiori parte et quidem in regione oris vterini plica ſeu ſerto circumdatur, quod vero nihil

aliud eſt, quam ipſum vteri orificium, per quod vteri corpus delapſum eſt; in polypis autem nequaquam animaduertitur.

Quae quidem omnia ſymptomata, ſi quis inter ſe comparat, iisque cognoſcendis diligentem curam nauat, haud facile vteri procidentiam cum polypo confundet.

§. IX.

Minori difficultate coniuncta eſt diagnoſis *polyporum collo vteri interno adhaerentium* [24]). Carnoſam enim maſſam, ex orificio vteri pendentem, conſpicue ſentimus, et initio morbi, vbi polypus adhuc paruus eſt, inſertio eius facile eſt detegenda, quippe cum vteri ceruix eo loco, quo polypus pedunculo affixus eſt, craſſior duriorque ſit. Hoc polyporum genus minus gaudet haemorrhagia, quam prius [25]).

Si vero polypus inter corporis et colli vteri fines natus eſt, idem fere periculum, quam polypus fundo vteri inhaerens, adducit, quum enim non raro in ipſo vtero ad ſingularem magnitudinem accreſcat, et nulla forſan in vaginam ſe demittendi occaſio eueniat, apparet, eum eadem, ac polypum ſupra denomina-

[24]) Nihilominus iſte caſus interdum pro vera grauiditate habitus eſt. „*Journal de medecine* Tom. LXIII. pag 373.

Cl. Baudier commemorat, mulierem per octo menſes intumeſcentiam abdominis animaduertiſſe, attamen ſine aliis ſymptomatibus grauiditatis, ſi fluxum menſtruum ſuppreſſum eximas. Tandem tumeſcentia abdominis in tantam magnitudinem accreuit, vt nullum de vera grauiditate dubium admitteretur, quin adeo dolores parturientium accederent, qui autem, per tres dies aegram cruciantes, ſine fructu erant. Obſtetricator quidam explorationem inſtituens, in orificio vteri corpus peregrinum capiti infantis haud abſimile deprehendit. Poſt vehementes per longum tempus dolores, tumor quidam intra vaginam apparuit, et aegra hoc ipſo momento animam efflauit. Tunc, tumorem nihil aliud, quam verum polypum huius generis fuiſſe, qui Vnc. decem cum dimidia pondo habebat, ſectio cadaueris manifeſtauit.

[25]) Levret. l. c. Sect. II. pag. 50. —

minatum, ſymptomata producere. Differt tantum a priori polyporum genere ea ratione, quod prolapſus in vaginam, vel adeo extra illam, nunquam inuerſionem vteri efficere poſſit, quia pro inſertione vteri fundum ſimul detrahere nequeat.

§. X.

Quod ad *tertium polyporum genus* attinet, tenendum eſt, facillimum eſſe curatu, morbo ſcilicet nondum inueterato et abſentibus complicationibus; e contrario autem non minoribus moleſtiis laborare. Simulac enim tantam magnitudinem aſſecutus eſt, quae totam vaginam impleat, diagnoſis difficillima eſt. Pedunculo gaudet minimo, verſus quem omnis polypi tumor premitur. Hanc ob cauſſam non temere prolabitur [26], haemorrhagiis vehementioribus caret, ſed perpetuis mucoſis e vagina effluxibus vires aegrotae magnopere exhaurit. Augetur difficultas diagnoſis, ſi polypus cum labio oris vteri, cui adhaeret, ita concreuit, vt vnum idemque corpus cum eo efficiat. Haec polypi conditio ab Cel. LEVRETO non immerito periculoſiſſima exiſtimatur, quia aegrotae ſemper pereundum eſt, ſi polypus hucusque benignus, in ſcirrhum vel cancrum abiit, ideoque ob intimam cum labio vteri coniunctionem totus vterus eodem malo afficitur [27].

Praeterea ſi polypus vna cum vagina, quod non raro accidit, concretus eſt, idem periculum metuendum, in hoc enim ſtatu tantis moleſtiis eſt luctandum, quae ſaepiſſime aegrotam opprimunt.

§. XI.

Vltimum tandem polyporum genus, quod falſo vteri polypis adnumeratur, quum nulla inter eos et vterum intercedat

C 2 con-

[26]) HERBINIAUX l. c. pag. 36. Nro. 515.

[27]) Quamuis quidem inter rariſſimos caſus referendum ſit, polypum vteri tantam malignitatem aſſumſiſſe, attamen apud LEVRETUM l. c. Tom. II. Obſ. 24. p. 253. eiusmodi exemplum legimus.

coniunctio, et ex vagina tantum originem ducant, melius vti iam supra §. IV. dixi, ad spurios refertur. In illis notatu dignum est, quod eos nunquam haemorrhagiae, semper vero continuus et copiosior fluor albus concomitentur. Plerumque mucosae indolis sunt, quum vero multis aliis vaginae infirmitatibus facillime et praecipue cum hernia vesicae et enterocele vaginali confundantur, necesse est, vt diagnosis curatius determinetur.

In omnibuscunque vaginae locis hicce polypus inuenitur, sed *hernia vesicae* in vaginam se immittens circa ossa pubis sedem habet, et pressioni methodicae cedit, dum teste Levreto [28]) aliisque, ista pressione missio vrinae efficiatur, qua re tumor quidem pro tempore maxima ex parte euanescit, sed paucis horis praeterlapsis redit; polypus vero compressus varias profert molestias, ac praesertim excretionem vrinae supprimit.

Enterocele vaginalis vt a polypo vaginae destinguatur, in exploratione haec notanda sunt: polypus vaginae vterum de iusto loco, id est ex centro peluis demouere non valet. Crassior praeterea vagina eo loco, cui polypus pedunculo affixus est, quam alibi; praecipue hoc apparet, si alterius manus digitum vaginae, alterius digitum intestino recto immittas. Porro si polypus extra genitalia prolapsus fuerit, in vaginam quidem, non vero altius retrudi potest. At longe alia animaduertitur ratio enteroceles vaginalis, illa enim situm vteri in aliam deiicit conditionem, ad alteram partem premens. Nascitur ista hernia occasione, qua plerumque herniae oriuntur [29]), v. g. nimia virium intentione, vel lapsu, ita quidem, vt aegrota in ipso herniae ortu, sub vehementioribus doloribus, in regione herniae, insoliti aliquid in vaginam descendere sentiat. Isti dolores, sensim in naturam doloris colici abeuntes, vel paulatim cessant et redeunt, vel continuo durant. Exploratio hunc tumorem a natura recedentem

tem

[28]) l. c. pag. 151 seq.

[29]) Richter *von den Brüchen*. Cap. 40. pag. 711.

tem detegit, eumque nullam cum vtero, vel ceruice eiusdem coniunctionem habere, nobis indicat. Sub digiti pressione tumor prorsus euanescit, cessante vero pressione, iterum se ostendit, et quidem cum singulari quodam aegrotae dolore. Scandendo, tussi, vel retentione halitus, tumor extenditur, imminuitur contra vel omnino aufertur aegrota dorso incubante. Sed ad polypos reuertendum, quum de herniis nihil dicendum sit hoc loco, nisi quod ad diagnosin eorum seu distinctionem a polypis pertineat.

M o l a.

§. XII.

Quum plures sibi similes in vtero et vagina tumores, qui facile cum vteri polypis permisceantur, iam satis demonstrauerim, non alienum videtur, paucis licet verbis molae mentionem facere; quia saepius etiam haec cum polypis confusa est, qua quidem in re LEVRETUS [30]) haud extra culpam, ex mea quidem sententia, esse videtur, inuentionem tumorum ligandorum in locis profundis nimis extendens. Quomodo, quaeso, mola pedunculo vteri infixa et in vaginam delapsa inueniatur? quomodo deinde fieri possit, vt mola pedunculum accipiat? sed concedamus possibilitatem, attamen iste pseudopedunculus non alia ratione superficiei vteri inhaerere potest, quam placenta in vnaquaque grauiditate naturali reperitur; ex quibus sequitur, hanc adhaerentiam, alio enim nomine appellari non potest, facile ac sponte seiungi, simulac mola in vaginam descendere inceperit. Quid enim mola aliud est, quam ouum deforme, in quo partes embryonis et secundinarum clare distinguere non possumus, quia plures nobis hucusque haud satis noti casus, mortem embryonis statim in prima ipsius origine vel paulo post produxerant. Omnes quidem physiologi et arti obstetriciae operam dantes in eo consentiunt, naturam vltro nullam producere molam, sed eam solummodo post commu-

30) l. c. pag. 17 seq.

nionem fexuum oriri [31]). Nutritur quidem mola eadem ratione, qua foetus, accrefcit in dies, donec naturae videtur eam emittere. Plerumque mola vltra quartum menfem, tefte ROEDERERO, aliisque, in vtero non moratur, interdum tamen natura hoc peregrinum corpus vsque ad octauum vel nonum menfem alit, cum BARTHOLINUS mulieres per plures adeo annos molas in vtero geffiffe contendat.

Diagnofis molarum a vera grauiditate, praefertim primis menfibus, difficillima eft, quum vero non ad fcopum mihi propofitum pertineat, merito omittenda erit; praecipue quum BAUDELOQUE [32]), LEVRETUS [33]), ROEDERERUS [34]) aliique, fatis hoc argumentum expofuerint. Vtut vero fit, tamen ad credendum inducere me non potui, ligaturam ex opinione LEVRETI applicandam effe. Si vero quibusdam fymptomatibus adducti effemus, vt hoc peregrinum corpus remoueamus, nulla alia, vti mihi videtur, ratione hoc fieri poteft, quam orificii vteri dilatatione, vt nimirum digitis fecundum leges artis, molam ab vtero refoluamus.

Quan-

31) J. G. ROEDERERI Elementa artis obftetriciae ed. III. WRISBERG Gott. 1766. Cap. 24. Sect. I. §. 738.

L'art des accouchemens par Mr. LEVRET. Paris 1766. Art. II. Abregé fur les aphorifmes de MAURICEAU qui ont pour titre: Touchant le groffeffe, l'accouchement, les maladies et autres indifpofitions des femmes. MAURICEAU 150. "Les femmes „n'engendrent, inquit ille, jamais de môles ni de faux-germes, „fi elles n'ont ufé du coit." LEVRET. "Ceque nous venons „d'expofer, déclare dequel fentiment nous fommes fur cet aphorifme."

The principles and practice of midwifery by ED. FOSTER. London 1781 pag. 34 feq.

32) L'art des accouchemens. Paris 1781.

33) Obfervations fur la pratique des accouchemens. Paris 1784. Chap. VIII. pag. 50.

34) l. c. pag. 296. §. 741.

Quandoquidem autem maxime interſit, vt molam a polypo diſtinguamus, his ſignis attendendum eſt: digito vaginae immiſſo plerumque orificium vteri clauſum animaduertitur, nec prius apertum inuenies, quam ſi dolores partus accedunt. In polypis contra orificium vteri per plures menſes latet, ita vt commode digitus immittatur. Praeterea abdomen non ita diſtenſum, quam ſi mola adeſt. Totus porro molae decurſus maiorem veroſimilitatem cum vera grauiditate habet. Plerumque fluxus menſtruus poſt communionem ſexuum ſtatim ceſſat. Foemina ad vomitiones declinat, et febrilia ſymptomata ſentit. Quae quidem omnia, praecipue multiparam, clare de conceptione conuincunt. In mola tandem haemorrhagiae, apud polypos obuiae, miſellam haud vexant. Etiam hoc manifeſtum ſignum diligenti obſeruatori verum morbi ſtatum deteget.

§. XIII.

Aetiologia.

Quanta vix excuſanda leuitate illi, quibus polypos vteri tractandi ſaepius occaſio fuit, hanc, ex meo iudicio, grauiſſimam huius argumenti partem neglexerint, incredibile fere eſt. Quum quis facile intelliget, quanti momenti res in tractatione polyporum ſit, ſi cauſſas eorum detegere ac bene perſpicere poſſimus, quia tunc primo ſtatim in initio vel opprimere, vel, ſi ſemel iam polypus extirpatus fuerit, ſaltem diſpoſitionem corporis in polypos pronam tollere valemus. Quamuis enim polypus vteri non tam facile redit, quam ille naſi et faucium, interdum tamen ſecundum multorum teſtimonium accidere ſolet. Attamen plurimi de polypis vteri ſcriptores aetiologiam ſilentio praetermittunt, quin ipſe LEVRETUS [35]) celeriter ac negli-

[35]) l. c. pag. 15.

"Nous n'entrons point dans le détail des choſes internes ou „cachées de ces tumeurs, parce qu'elles dépendent eſſentiellement „de diverſes modifications ſoit naturelles ſoit ſurvenues accidentellement à la matiere principe qui conſtitue les differentes ſub„ſtances qui entrent dans la compoſition de nos corps. En effet, „avons-

negligenter hunc locum abſoluit. Promittit quidem in vnaquaque obſeruatione, cuiusque polypi in libro ipſius deſcripti, quaedam accuratius de cauſis eius conſtituere, ſed omni adhibita ſollertia in perlegendis et comparandis inter ſe obſeruationibus nihil perfecti ex illis colligere potui. Cauſſae ab aliis aſſertae facile ex ipſa natura rei refutandae ſunt; huc pertinet opinio: fruſtulum placentae relictum fundamentum polypi conſtituere [36]). Polypum vero vteri membrana interna huius viſceris tectum fuiſſe [37]) ideoque primam polypi materiam ſub hac membrana latuiſſe, inter omnes conſtat; deinde, quum placenta internae ſuperficiei vteri, membrana caduca vel filamentoſa HUNTERI, ex vaſis capillaribus conſiſtente, et vna cum chorion

„avons-nous quelques notions ſatisfaiſantes ſur les particules „élémentaires, qui ne ſont (par le Créateur) dans la matiere prin-„cipe, et par conſéquent plus ſuſceptibles en quelque maniere „d'etre analyſées? Connoiſſons nous avec quelque certitude la „nature des molecules, qui proviennent de la prodigieuſe com-„binaiſon de ces particules elementaires? non ſans doute etc."

36) JACOB. DENYS Verhandlingen over het ampt der Vroed-Meeſters en Vroed-Vrouwen. Leyden 1733. Agde Hoofdſtuk. Van de valſche vrugden, die in de Lyfmoeder gevonden worden, en hoe die gehaalt moeten worden. pag. 162.

"Ook gebeurt het, dat zelf een Vroedvrouw in de verloſſing van een kind van zeven, of agt maanden de geheele Naageborte geen meeſter kan worden, en die met ſtukken word afgehaalt, zoo dat wel iets blyft zitten, om dat zy vanwegen de vloed, of andere redenen het werk moet ſtaaken, dat de grond-oorzaak van een zuiger is, die ſchielyk kan aanwaſſen." etc.

37) SANDIFORT Obſ. pathol. anatomic. Cap. VIII. pag. 3. "Membrana quae vterum inueſtiebat etiam tumorem obduxit."

SAVIARD. l. c. Obſ. 36. pag. 144. "Je fis l'ouverture de „ſon corps, et je trouvai dans ſa matrice une maſſe charnue „adhérante à ſon fond, laquelle étoit de la groſſeur d'un coeur „du boeuf revêtue d'une membrane qui ſembloit être une expan-„ſion de la tunique interne de la matrice." etc.

MILLERET idem obſeruaſſe narrat conf. Nota ad §. XVII.

LEVRET. l. c. pag. 279.

BERTRANDI Trattato delle Chirurgia pag. 383 idem affirmat.

chorion placentam formante [38]), inhaereat, haec opinio locum habere non poteſt. Praeterea exempla extant puellas duorum annorum polypis vteri correptas eſſe [39]), in quibus tamen omnis ſuſpicio fruſtuli a placenta relicti ſponte euaneſcit. Quinimo repugnat haec opinio obſeruationibus de polypis in externa ſuperficie vteri inhaerentibus [40]), et polypis, vt illos naſi et faucium omittamus, partibus inſolitis corporis humani, v. g. in

[38]) G. W. STEIN *Theoret. Anleitung zur Geburtshülfe. Caſſel 1783 3ter Abſchn. Cap. I. Von den Häuten des Eyes.*
J. D. JACOBS Ecole pratique des accouchemens Paris 1785. Chap. V. Sect. I. pag. 76.
ALB. HALLERI primae lineae phyſiologiae Ed. III. WRISBERG Gott. 1780. § 891.
J. F. BLUMENBACHII Inſt. phyſiologiae 1787. Sect. XLIV. §. 527 ſeq.
ROEDERERI Elementa artis obſtetriciae Ed. III. WRISBERG Gott. 1766. Cap. IV. §. 70. pag. 34.
SMELLIE Treatiſe on the Theory and Practice of midwifery. 1766. Vol. I. Sect. IX.
ASTRUC l'art des accouchemens reduit a les principes. Paris 1766. Liv. I. Chap. III. Des enveloppes du fétus pag. 17 ſeq.
BAUDELOQUE l. c. Tom. I. Sect. VI. pag. 163 ſeq.
Egregias praetera icones Cel. GUIL. HUNTERI anat. vteri grauid. Tab. XXI.

[39]) RICHTERS *chirurg. Bibliothek Band 6. Stück 3. pag. 539. Chirurgiſche Wahrnehmungen von* H. PFAFF.
Singulare erat, quod iſte polypus quatuor hebdomadibus praeterlapſis rediret — reiterata licet felici ligatura, donec auctor pedunculum omni vi quaſſare et deſtruere conſilium iniit. Quo facto infans priſtinae ſanitatis ſtatum recuperauit.

[40]) MOHRENHEIMS *Beobachtungen verſchiedener chirurgiſcher Vorfälle.* Tom. I. pag 612.
Deſcribitur caſus, in quo foemina, quamuis excreſcentia carnoſa magnitudine capitis infantis ſeptimeſtris, in ſuperficie poſtica vteri externa inhaereret, et alium polypum forſan magnitudinem nucis auellanae emetientem in vtero gereret, attamen grauidam eſſe factam, et poſt tres dies ſequelis partus difficilis oppreſſa ſit. —

in inteſtino recto [41]), obuiis. His accedit, quod polypi multo frequentiores reprehenderentur, ſi fruſtulum a placenta relictum pro cauſſa illorum habenda eſſet, quum plures et recentiorum et veterum, placentam vel vniuerſam vel ex parte ſaltem, poſt plures demum menſes ex vtero remouerint, ſine periculo vel polypi vel aliorum affectuum.

Inter omnes de hoc argumento ſcriptores, qui mihi innotuerunt, nemo polyporum cauſſas copioſius expoſuit quam Cl. ASTRUC [42]). Omnia vero eius ſcripta hoc loco apponere ſuperfluum eſſet, ſed breuiter praecipue eius rationes comprehendam:

1) Internae vteri laeſiones cauſſae ſunt, cur poſtea polypi oriantur, iſtae vero efficiuntur

a) imprudenti tractatione ac violatione vteri inter partum,

b) adhaeſione guttularum acrium in vtero, quae ibidem per irritationem ſenſim fundamentum huius perículoſiſſimi morbi ponunt. — Hae guttulae variae indolis eſſe ſolent v. g. acrimonia fluoris albi, vel virus venereum,

[41]) *Mem. de l'acad. de Dijon* l. c. pag. 67. Obſ. ſur differentes tumeurs polypeuſes par Mr. ENAUX. his verbis ſententiam ſuam exprimit: "Il y avoit trop d'analogie entre cette tumeur et le polype uterin, pour ne pas employer le même moyen." etc.

SCHMUCKERS *vermiſchte chirurgiſche Schriften.* Tom. II. pag. 202. Cl. LANGE Berolinenſis, eiusmodi polypum deſcribit, qui magnitudine nucis auellanae erat, et pedunculum habebat craſſitudine quadrantis digiti, poſt ſex dies delapſus eſt, filo valde cerato bombycino ligatus, nec vnquam rediit. — Quod ſi autem cui dubia de his obſeruationibus occurrerent, v. g. quod haemorrhoides ſaccatae falſo pro polypo habitae ſint, inſpiciat SCHMUKER l. c. Tom. I. Obſ. X. p. 221. Hic enim Cl. HORNE hiſtoriam talis polypi feliciter curati exhibet, in quo nullo modo ex toto decurſu vera polypi indoles ignorari poteſt. —

[42]) Sur les maladies des femmes. Tom. III. Art. II. pag. 172.

nereum, vel iniectiones ad virus venereum tollendum nimis corrosiuae.

2) Relaxatio vnius vel alterius regionis vteri, quae non raro ex nimia extensione tempore grauidatis et partus orta est, rarius enim fluor albus inueteratus ab ASTRUQUIO pro altera caussa relaxationis habitus, eam efficiat.

Caussas praedisponentes ad originem huius morbi requiri, bene quidem sentio, alio enim modo ortum polyporum e. g. in puellis immaturis, vel in externa vteri superficie, explicare non possum. Ideoque sententiam Ill. STARKII [43]) dispositionem scilicet quandam in partibus genitalibus adesse, qua haec vel illa vteri, vel vaginae regio nimis laxior effecta sit, vt istae partes ad connexum soluendum proniores reddantur, et inde stases et obstructiones, spissorum nec non acrium humorum cum omnibus sequelis nociferis procreentur, lubentissime subscribo.

Sed vbi diagnosis eiusmodi caussarum reperitur, ex quibus coniicere possum, huic vel illi periculum polypi vteri imminere?

Quae quum ita sint, illum iam satis partes suas agere puto, qui prophylactice his caussis animum adiicit, ideoque vnamquamque partium genitalium laesionem euitare nititur, quum eiusmodi laesiones praecipue polypos vteri produxisse, obseruationes in auctoribus descriptae, satis confirment. Nam apparet ex iis, inter decem foeminas, a polypis vexatas, octo antea partu difficili laborasse; quid igitur impedit, quin et duas ceteras in simili casu fuisse credamus, quamuis scriptores silentio praetermiserint? Quod si minus credas, nonne coniecturae locum dabis, mulieres vel per virus venereum, vel per inueteratum fluorem album, hoc malum sibi contraxisse? Num ratio est, cur hasce foeminas prospera antea valetudine gauisas esse existimem, quia auctor in describendo earum morbo nullam antecedentis mali mentionem fecit? —

 §. XIV.

[43]) l. c. Stück III. pag. 7 seq.

§. XIV.

Quum nemo ſane prudens haec inficias ibit, vtiliſſimum credo, vt methodum prophylacticam obſeruemus, donec tempus et experientia clarius lumen in hac obſcuritate nobis affundant. Quae vero methodus vti mihi videtur haec eſſet:

1) Omnis violenta vteri laeſio in partu difficili vitanda eſt; huc pertinet, vt:
   a) violentam placentae eruptionem euitemus, haec enim, quod maxime dolendum, inter mulieres obſtetricis munere fungentes, frequentiſſima eſt, ex falſa opinione, dimidium tantum officii pertractaſſe, ſi placentam non ſtatim eruperint.
   b) laeſionem vteri unguibus peracutis, vel mala encheireſi in verſione infantis, aliosque in arte obſtetricia caſus, periculum afferentes, fugiamus.
2) Virus venereum, quam primum fieri poteſt, in corpore mulieris exſtirpetur, et falſum, illud iudicium, tam multis proh dulor! frequentiſſimum tollatur, nimirum virus venereum in foeminis non ita periculoſum eſſe, ac in viris, ideoque negligentius tractari poſſe. —
3) Nulla fiat cunctatio in curando fluore albo, ſed occurratur inimico huic foeminarum grauiſſimo ſtatim validiſſimis remediis, praecipueque iniectionibus roborantibus.

Si quis igitur haec monita rite obſeruauerit, nec polypus oritur, attamen ſibi nondum perſuadere poteſt, ſe malum illud prima origine extinxiſſe, quod alias neceſſario immineret; nam haec falſa perſuaſio non minus ſtulta eſſet, quam ſi ille, qui ante et poſt puerperium omnia adminiſtraſſet remedia, quae ad auertendam puerperarum febrem faciunt, gloriaretur, ſe febrem puerperarum curaſſe; et qui hydrophobiam ſanaſſe prae ſe ferret, qui homini a cane rabido morſo, omnia remedia prophylactica praecepiſſet, quae ad exſtirpandum virus valuiſſent, quum morbo ipſi huc vsque inſanabili occurrit. Habet interim gratam conſcientiam, omnia illa prophylactice adminiſtraſſe, quae intellectus et ratiocinia ipſum docuerunt.

Cura

Cura polyporum.

§. XV.

Iam veterum temporibus hunc morbum notum fuisse, saepius vero ignoratum atque innumeris aliis infirmitatibus confusum, ex obseruationibus veterum, sententias maxime sibi repugnantes continentibus, luculentissime patet. Nam quot inuenies auctorum, qui se vterum prolapsum excidisse et mulieres abhinc eadem, qua antea, valetudine vsas esse, narrent. Si autem LEVRETUS 44) HERBINIAUX 45) et post illos LE BLANC 46) vno quasi ore contendunt: AETIUM 47), P. AEGINETAM 48), HIERONYMUM MERCURIALEM 49), JACOBUM HOLLERIUM 50), CHRISTOPH. A VEGA

44) l. c. pag. 28 seq.

45) l. c. pag. 15 seq.

46) *Précis d' operations de chirurgie.* Paris 1775. Tom. I. Chap. 23. pag. 344 seq.

47) *Tetrab IV. Sermo IV.* Basilae 1749. fol. pag. 889.
"Si vero pars prolapsa temporis processu per negligentiam com-„putruerit, et ex assidua vrinae irrigatione, et adhaerentibus sor-„dibus exulcerata fuerit, auferatur, citra vllius periculi formidi-„nem, narrant enim, totum vterum putrefactum aliquando ablatum „esse, et nihilominus mulieres superuixisse." etc.

48) *Opera.* Edit. Guinteri Andernacei. Argentorat. 1542. fol. Lib. III. Cap. 72. pag. 184.
"At si processu temporis id quod prolapsum est putredinem „fuerit expertum id ipsum aufferatur, nullius metu periculi, etenim „vulua vniuersum ablata, vbi computruerit, mulierem superuixisse „commemorant." etc.

49) *De morbis muliebribus praelectiones.* Edit. V. Venet. apud Juntas 1544. fol. Lib. IV. Cap. 21. pag. 248.
"Sin vero putrescat, exscindendus est vterus, aufferendus e „corpore mulieris, neque deterreamini vbi necessitas cogit. Nam, „vt monet Paulus et Aetius, relatum est, mulieres exciso vtero „suo superuixisse, id quod etiam auorum nostrorum temporibus „se vidisse testatus est Nicolaus Florentinus." etc.

50) *Opera omnia practica.* Parisiis 1664. fol. Lib. I. De morbis internis. Cap. 58. De exitu matricis. p. 445.
"Si putruerit vteri pars quae decidit, placuit graecis et arabi-„bus vt quidquid corruptum est amputetur."

VEGA[51]), LUDW. DURETUM[52]) aliosque exempla memoriae tradidiſſe, vbi mulieres poſt vterum amputatum conceperint, a veritate ſane recedunt, quum veteres mendacio accuſant quo immunes ſunt, nihil enim diligentiſſima perlectione in illis inuenire potui, quod aſſertum LEVRETI eiusque cohortis confirmet. Nam auctores modo citati vterum prolapſum amputandum eſſe, ſi computruerit, ſuadent[53]) et quamuis aegro-

[51]) *De arte medendi.* Lugd. Batav. Edit. Serran. 1626. fol. Lib. III. Sect. X. Cap. X. pag. 399.

"Si vero vterus humore madeſcens, vel a natura minime gu„bernatus, et ab aere externo laeſum computruerit, pars putreſcens „abſcinditur, neque inde mortis imminet periculum, teſte Paulo, „ſed et nos cuidam foeminae aetatis annorum XXXIV vterum „putrefactum abſcindere praecepimus, decem abhinc annis quae „adhuc viuit!"

[52]) *Aduerſaria et ſcholia* in JAC. HOLLERIUM. Pariſiis 1664. fol. Lib. de morbis internis. Cap. 57. pag. 444.

"Illa praeciſio non eſt lethalis, neque enim vterus pars eſt ad „vitam tuendam neceſſaria, amputes igitur exemplo omenti, quod „prolapſum exſcinditur quia putreſcit."

[53]) Conſtat enim, vterum non partem eſſe, quae neceſſario ad vitam pertineat, ideoque ſine impendio vitae amputari poſſe. Exemplum memoratu digniſſimum affert Ill. WRISBERG. Praeceptor omni reuerentia proſequendus, in *Commentatione de vteri mox poſt partum naturalem reſectione non lethali.* Gott. 1787. Sed ideo cum FERNELIO (medecina vniuerſa Lib. VI. Cap. XV. pag. 565 ſeq.) contendere velle, nihil ad vitam pertinere, vterum habere nec ne, eumque tam arbitrio, quam teſticulos in animalibus, excidi poſſe, aſſertio paulo inſolentior videtur; quum plures de hoc argumento auctores triſtiſſimos euentus memoriae tradiderint. Sic v. g. THEODORUS ZWINGERUS in act. nat. curioſ. Vol. I. Obſ. 80. pag. 152. exemplum in medium protrudit de violenta placentae eruptione vteroque inuerſo, vbi poſt deligatum exciſumque vterum aegra tertio die fatis cedere coacta eſt. Sectione inſtituta, medium vterum reſecatum eſſe apparuit. Quinimo exempla, vterum tantummodo inuerſum aegrotae mortem attuliſſe, nedum abſciſſum, haud deſunt. Eiusmodi caſus legitur in *Journ. de medecine* Tom. XXXII. p. 320 ſeq. quem hoc loco adiiciam. Cl.

DUBOIX

aegrotam amputationem ſuperuixiſſe narrant, nullum tamen verbum in illis inueni, quod aegrotam poſt vteri reſectionem grauidam eſſe factam, probet. — Interim molam cum polypis vteri ſaepius confuſam eſſe extra dubium eſt.

Sic v. g. FABRICIUS HILDANUS [54]) duas molas deſcribit, ab ipſo ex vtero extractas et firmiſſime pedunculo vtero infixas. Diligenti vero lectori ſtatim apparet, iſtas molas nihil aliud, quam polypos vteri fuiſſe. Haec ſuſpicatio maiorem vero-

DUBOIX narrat de muliere, quae, quum per ſeptem dies parturientium doloribus laboraſſet, ope obſtetricatoris et a foetu et ſecundinis liberata vsque ad tertium diem bene ſe habuit. Nunc vero lochiis ceſſantibus abdomen cum ingentibus doloribus intumuit, pulſuque debili; fomentationes emollientes paululum quidem dolores leniuere, ſed poſtero die tumor quidam in vagina apparuit; auctor, ſupra denominatus, nonnullis demum diebus praeterlapſis vocatus, tumorem e vagina propendentem magnitudine capitis foetus quinquemeſtris inuenit eumque liuidum, inſenſibilem, et quibusdam in locis gangraenoſum. Accuratiore contemplatione nihil aliud quam vterum inuerſum eſſe apparuit. Irrito conatu procidentiam reprimendi auctor ligaturam propoſuit, quum autem hoc ipſi denegaſſent, tantummodo ad ſcarificationem et remedia antiſeptica interne et externa adhibita confugit. Quo facto fruſtula procidentiae cum leuamine aegrotae ſeparata ſunt. Poſt aliquod dies auctor prolapſum vteri in vaginam reprimere iterum fruſtra conatus eſt, ſpe adductus calorem et humidam loci huius naturam ſeparationem partium laeſarum adiuturam. Antiſeptica continuabantur, pus in meliorem indolem abiit et ſenſim omnia corrupta ſeiungebantur, febre et vlceribus euaneſcentibus. Subito vero omnia in peius ruebant — febris cum vomitu fortiori et intumeſcentia abdominis dolorifica aegram opprimebant.

[54]) *Opera medico chirurgica.* Francof. 1646. fol. Cent. II. Obſ. 155. pag. 128.

"Mola quoque in conſpectum ſe dabat, magnitudinem capitis „longe excedens, inaequalis, nonnullis quoque in locis dura „atque hinc inde putrida et foetida. Illa autem non ſolum vaſis „cotyledonibus, verum etiam tota illa parte, qua dorſum inſpicit „tam tenaciter adhaereſcebat, vt ſine dilaceratione vteri auelli atque „ſeiungi non potuerit."

verosimilitatem accipit, si XXV obseruationem huius auctoris perlegas; facile enim ad credendum inducimur, molam ab HILDANO descriptam eundem polypum fuisse, qui ab Ill. LEVRETO academiae chirurgorum, quae Lutetiae Parisiorum floret, propositus sit.

Sic et JO. MARINELLO DE FORMIE [55]), mentionem facit molarum, quae diu vtero inhaeserant, et pedunculo arctissime infixae erant; nonne et istos polypos esse credamus?

Praeterea in *Ephemerid. nat. curios.* [56]) cognoscimus excrescentias carnosas itidem vtero infixas, quae post violentam extractionem gangraenam et ipsam adeo mortem produxerunt; etiam has excrescentias, pro polypis habendas esse non dubito.

Simile iudicandum puto de excrescentia spongiosa a FRID. HOFFMANNO [57]) magnitudine oui anserini in vagina mulieris inuenta, et vehementiores haemorrhagias efficiente.

Denique AMBROS. PARAEUS [58]) de sectione cadaueris mulieris narrat, quae per duodecim annos molam in vtero gesserat. Inuenit ille hoc peregrinum corpus, magnitudine ouuli gallinae Indicae, orificio vteri infixum; quis etiam hoc loco polypum, tertii generis ignorabit?

Sic Ill. ille naturae contemplator RUYSCH. [59]) in obs. LVIII molam his verbis describit: eam nihil aliud esse, quam materiam informem et carnosam, conceptione haud perfecta ortam, et miratur, vnde in vetulis et puellis immaturis eiusmodi molae ortae sint, in quibus operationem adhibuisse affirmat, et sic concludit: molam esse excrescentiam vteri carnosam pedun-

[55]) Le medicine partenenti alle infermita delle Donne; in Venetia 1574 Cap. XXVI. seq.

[56]) Dec. II. annus II. obs. 186. pag. 413 seq.

[57]) Tom. III. pag. 300. Edit. 1740.

[58]) Liber de generatione pag. 771.

[59]) Thesaurus anatomicus.

pedunculo illi affixam, vti ſaepiſſime obſeruauerit; quis, inquam, in iſtis ſarcomatibus, ſic exiſtimatis, polypos vterinos haud agnoſcit?

§. XVI.

Remedia inde iam ab remotiſſimis temporibus vſitatiſſima, ad exſtirpandas excreſcentias haſce carnoſas, fuerunt, cauteriſatio, amputatio, detorſio, et, ſi eiusmodi ſarcoma extra partes genitales prolapſum erat, ligatura.

Quum vero tres methodi priores vnanimiter reiectae ſint, quum deflexio quaſi a regula exiſtimanda ſit, ſi chirurgus, ex vlla cauſſa permotus, ſatius duxerit, hanc vel illam harum methodorum adhibere, — ſuperfluum ſane videtur, accuratius eas deſcribere atque examinare, praecipue cum LEVRETUS plurimis locis copioſius atque fuſius rem tractauerit. Mihi itaque ſufficiat, breuiter defenſores iſtius methodi afferre.

Excellunt praecipue inter auctores ferrum candens vel cauſtica commendantes, teſte LEVRETO [60]), CELSUS [61]), VOLTERUS [62]), VERDUC [63]) et JUNKERUS [64]). Atque hanc methodum et aegrotae periculoſiſſimam, et chirurgo fere intractabilem, recentioribus temporibus, haud immerito reiecerunt; qua enim quaeſo ratione fieri poſſet, vt chirurgus vicinis iisque ſanis partibus parcat? ſi etiam nullam dolorum intolerabilium rationem habere volumus, quibus aegrota in adhibendis his remediis excruciatur; quomodo euitabit chirurgus, ne tumorem vel nimis firmiter, vel nimis parum ferro candente ſeu cauſtico remedio tangat? Si itaque priori ratione peccat, neceſ-

[60]) Mem. de l'acad. de chirurgie. Tom. III. pag. 554.

[61]) Lib. VI. Cap. 18. Nro. 11.

[62]) Schola obſtetricum.

[63]) Pathologie de chirurgie. Paris 1710. Tom. II. Chap. 44. Art. II. pag. 552.

[64]) Conſpectus chirurgiae Tab. 101.

necessario sequitur, vt inflammatio et suppuratio inde orta, ipsum vterum corripiat, et aegrotam in mortis periculum detrudat — altera ratione polypus, praecipue si substantiae densioris vel adeo scirrhosae est, facile in cancrum abibit. Ex quibus omnibus id apparet, quod nemo facile negabit, hanc peruersam tractationem obliuioni tradendam esse, cuius effectus ipso morbo tristior sit.

§. XVII.

Alteram sanandi methodum, polypum scilicet scalpello amputandi, vti LEVRETUS [65]) memoriae tradidit, primi AETIUS [66]), FABRICIUS *ab Aquapendente* [67]) DIONISIUS [68]) et PLATNERUS [69]) commendarunt. Ratio vero et experientia in genere hoc remedium respuunt, vt periculosum et incertum, quia secantia instrumenta aegre in vaginam immitti possunt, ne partes vicinas laedant, et facile lethales haemorrhagias gignant, praecipue si polypus in haemorrhagias iam antea pronior fuit. Nihilominus exempla in scriptoribus occurrunt, vbi haec operatio exoptatissimo successu peracta [70]), nec desunt contra, vbi mors aegrotae consecuta est [71]). Ill. RICHTER

[65]) l. c. Tom. III. pag. 555 seq.

[66]) Tetrab. IV. Sermo IV. Cap. 104. pag. 906.

[67]) Chirurgia Cap. 85.

[68]) Operat. chirurg. demonstr. III.

[69]) Institut. Chirurgiae §. 1447.

[70]) TULPIUS Obs. chirurg. Lib. III. Cap. 33. pag. 247. Exemplum de foemina narrat, quae per longum tempus haemorrhagiis vteri vexata subito retentionem vrinae cum tenesmo experta est, postquam obstetrix corpus peregrinum capiti infantis haud dissimile animaduertisset, et aegra doloribus parturientium similibus cruciaretur, illud corpus extrahere studuit obstetrix; sed irrito conatu. Tum chirurgus vocatus veram corporis indolem (polypus erat) detegit, impigre scalpellum vaginae immisit, et excrescentiam felicissimo successu amputauit, quae magnitudinem oui anserini superabat. —

[71]) Valde triste, sed maxime docens exemplum ZACUTUS LUSITANUS Prax. med. Lib. II. Obs. 86. affert. Empiricus quidam, cui

TER [72]) casus determinate distinxit, vbi in polypis scalpellum vtero adhibendum sit:

1) Si ligatura frustra applicata, et propter intolerabiles dolores remota, persuasum nobis est de pedunculo tendinoso, qui nec ligari nec detorqueri potest, polypus itaque prope radicem in vagina amputandus, vel forcipe in hunc vsum idonea v. g. LEVRETIANA vsque eo cautissime protractandus, vt extra vaginam scalpello abscindi possit. Dolor et inuersio vteri vehementior nullum periculum afferunt, nam simulac polypus, cuius pedunculus in vaginam dependet, semper vterus iam paululum inuersus est.

2) Si polypus primi generis subito in vaginam vel extra genitalia delapsus fuerit, et haec repentina vteri inuersio, dolores acutissimos gignit [73]). His et aliis periculis imminen-

cui mulier egena, iam diu aegrota, sese crediderat, in vagina excrescentiam carnosam reperit, quam, cum frustra oleo vitrioli deliniuisset forfice resecuit; hanc operationem tanta haemorrhagia excepit, vt aegrota animam efflaret. Illud exemplum necessitatem ligaturae extra omne dubium ponit, etiam tum, si ex quodam capite adducti, corpus peregrinum amputamus.

[72]) *Anfangsgründe der Wundarzneikunst.* Gott. 1782. Tom. I. p. 414. §. 832 seq.

[73]) Hanc operationem, exoptatissimo effectu factam esse, exemplum in *Journal de medecine* Tom. XLIX. pag. 214. descriptum probat. Cel. MILLERET Polypum describit, qui post longam in vagina commorationem, vbi vires aegrotae frequentissimis haemorrhagiis valde exhauserat, vna cum vomitu vehementiori delapsus est. Ligatura instituta haud separabatur polypus, quum vero mox in putredinem abiisset, cum odore foedissimo, infra ligaturam descindebatur. — Quae quidem operatio doloribus et haemorrhagiis carebat, pondus polypi Vnc. XLIV. constabat, pedunculus superiori parte excauatus erat. Auctor hanc cauitatem ex interna vteri membrana consisti, pondere polypi detracta et in longius extensa ratus, consilium dat, ne ligatura nimis alte ad pedunculum applicetur, sed tam prope ad polypi corpus, quam fieri possit, quia alias non pedunculus sed membrana vteri extensa vna prehendatur. Qua de caussa explicari posse putat, cur post polypi separationem, ligatura effectam, superior pedunculi pars, euanescat. —

minentibus, chirurgus optime occurrit, ligatura ſtatim circa pedunculum polypi, quantum fieri poteſt, adſtricta, ita quidem, vt filum ſupra locum ligaturae acu per polypi pedunculum transmittat, et filum extremum quam longiſſime dependere curet, polypum praeterea infra ligaturam amputet, vterum denique ſtatim reponat.

3) Si certo perſuaſum habeamus, excreſcentias polypoſas in vagina infixas antiueneriis, (quum fere ſemper venereae originis ſint) vinci non poſſe, primum, ad difficultates excretionis vrinae et alui tollendas, ligandae ſunt, et deinceps infra ligaturam amputandae; in ligaturae vſum duplex cylinder LEVRETIANUS, vel etiam inſtrumentum meum, minus vel magis pro ratione ſitus flectendum, ſeruiet.

4) Praeterea in vagina tumores alius generis inueniuntur, qui ex internis vaginae membranis in quadam regione praeter naturam relaxatis, ſpiſſatis et in longitudinem expanſis producti et cum mucoſis naſi polypis magnam ſimilitudinem habent. Qui quidem ſaepius ex cauſis internis, non raro venereis, orti, cum neque remediis internis, nec adſtringentibus et irritantibus iniectionibus cedant, nullo alio modo, quam amputatione, praecedente ſecundum artis regulas ligatura, tollendae ſunt.

§. XVIII.

LEVRETUS [74]), DIONISIUM [75]), JUNKERUM [76]), HEISTERUM [77]), praecipuos tertiae huius methodi polypos exſtirpandi defenſores nominat. Haec procedendi methodus in detorquendo polypi pedunculo conſtat. Etiamſi obſeruationes ſcriptorum proſperum huius methodi effectum nos edoceant, attamen

[74]) l. c. pag. 557. —

[75]) Operat. chirurg. demonſtr. 3.

[76]) Conſpectus chirurgiae tab. 101.

[77]) Inſtitut. chirurg. cap. 151.

tamen ad ſummum tunc tantummodo adhibenda eſſet, ſi de tenui et molli natura pedunculi polypi perſuaſum habemus, et ratio adeſt, cur ad accelerandam curam ligatura, iam antea applicata, polypi pedunculum ſtatim detorqueamus. In hunc finem Ill. RICHTER [78]) et HEVINUS [79]) forcipem ad modum SMELLIANAE comparatam laudant.

Polypum vero in omni caſu temere, et ſine vlla indicatione detorquere velle, certiſſime inter imprudentiſſimas tractationes referri poteſt, quia maximum periculum metuendum eſt, ne vterum illa in regione, cui pedunculus polypi inſertus eſt, violentiſſime laedamus. Quinimo exinde triſtiſſima ſymptomata, et mortem adeo ipſam, euenire, obſeruationibus plurimis conſtat [80]).

§. XIX.

Poſtrema et, ſecundum omnium peritorum ſententiam, praecipua polypos exſtirpandi methodus, ligatura eſt. Omnia enim incommoda, quae in methodis ſupra deſcriptis, euitari non poſſunt, in applicanda ligatura nulla ſunt. Vagina inſtrumentis locus opportuniſſimus eſt, nec intumeſcentia polypi, quae poſt ligaturam euenire ſolet, vllam noxam affert, quia ſpatium, et partes ad dilatationem aptae illum circumdant. Praeterea moleſtias, ex ligatura ortas, facilius tollere poſſumus, quam in ligandis polypis aliarum corporis humani partium, vt naſi etc.

Incommoda, quae praecipue in ligandis polypis obuerſantur, ſunt retentio vrinae et alui, quorum vero alteri, ope catheteris, alteri, ennematibus ſuccurrendum eſt. Alia, quae ligaturam moleſtam reddere poſſint, infra fuſius exponam. In vſum ipſius ligaturae innumera fere inſtrumentorum copia inventa eſt, in quibus illa, a LEVRETO excogitata, primum

 ſane

78) l. c. pag. 408.

79) De polypo vteri §. XIII.

80) Ephemerid. nat. curioſ. Dec. I. annus II. Obſ. 176. pag. 413.

ſane obtinent locum. Quodſi vero quid boni malique vnicuique inſtrumento inſit, perſequerer, variasque ea adhibendi methodos examinarem, opus quam maxime ſterile ſuſcepiſſe, merito reprehenderer, quum praeterea metuendum ſit, ne in lectione deſcriptarum tantum methodorum, inſtrumentorumque, multa lectoribus obſcuriora manſiſſent, niſi vniuscuiusque inſtrumenti formam tabulis aeneis inſculptam repraeſentaſſem.

Quae quum ita ſint, de aliis methodis ea tantum afferam, quae ad inſtrumenti, a me excogitati, cum explicationem, tum defenſionem neceſſaria videantur. Priusquam vero ad ipſam inſtrumenti deſcriptionem me conuertam, haud ſuperuacaneum erit, virtutes, quae bono, ad ligaturam vteri polyporum, inſtrumento ineſſe debeant, enucleare:

1) Tam arcte conſtringi poſſe neceſſarium eſt, vt nulla haemorrhagia exinde metuenda ſit, quae fieri ſolet ex accumulatione ſanguinis in ipſo polypo ligato, et perfacile mortem affert, ſi inſtrumentum hac neceſſaria virtute caret; praecipue quum haemorrhagia nullo modo remediis ſanguinem ſiſtentibus cedit, nec cedere poteſt, dum ligaturam auferre cogimur.

2) Partes genitales internae ab omni laeſione inſtrumenti immunes maneant, quam ob cauſſam inſtrumenta incuruata aliis longe anteponenda ſunt.

3) Applicatio eius facilis ſit, et ſtructura omnino ſimplex. Virtus, quae in omnibus inſtrumentis chirurgicis tantopere deſideratur.

§. XX.

Quum tres iſtae virtutes hucusque, ex mea quidem ſententia, in nullo eiusmodi inſtrumento vna adfuerint, veniam lectorum me impetraturum ſpes arridet, quod ingenti inſtrumentorum copiae vnum adhuc adiecerim.

Ac primo quidem in applicando meo inſtrumento, periculoſiſſimum omnium ſymptomatum, haemorrhagiam puta, non timen-

timendum eſt, quum maxima facilitate ligaturam arctiſſime adſtringere valeam. Quo tamen incommodo aptiſſimum praeterea inſtrumentum, ab Cel. GOERTZIO inuentum, laborare videtur. Quam primum enim ligatura firmius attrahitur, fieri non poteſt, quin vis ipſius ligaturae duas inſtrumenti fiſtulas diſtrahat. Quod, vt magis perſpiciatur, ſub fig. I. tab. I. extremas fiſtularum partes inſtrumenti GOERTZII inſculpſi, earumque circa polypum ſitum ſub litt. a. b. e. f. repraeſentaui. Si vero ligatura arctius conſtringitur, neceſſario, per ipſius vim, filum per fiſtulam a. e. traiectam, ipſam fiſtulam ſecum vsque ad c. trahet; idem accidere debet fiſtulae b. f., quae non magis vim fili adſtricti ſuſtinere poteſt, ideoque in regionem litt. d. ſignatam ſe conferre oportet. Ex quibus intelligitur, fiſtulas a iuſto loco, fig. I. litt. a. b. e. f. deſignato, in ſitum fig. II. litt. g. h. i. k., quam maxime nociuum abituras eſſe. Quis autem non videt, partem pedunculi polypi fig. II. litt. i. k. ligatura prorſus carere? quem quaeſo fructum hoc rerum ſtatu a ligatura exſpectare poſſumus? quid faciendum, ſi polypus paululum tamen hac imperfecta ligatura laceſſitus et preſſus haemorrhagiam excitat? peritorum praecepta ligaturam in omni polypi haemorrhagia adſtringi volunt, ſed qua ratione fiſtulis diſtractis id effici poteſt? Nec altera boni inſtrumenti virtute, meum carere videtur, cum eius abſentia inſtrumentis ſolummodo ſecantibus, v. g illi, DE LA FAYE [81]) excogitato aliisque, et iis omnino non curuatis vitio dari poſſit.

Tertium, quod ſupereſt, commodum nemo in inſtrumento meo adeſſe ignorabit, nam quisque faber argenteus facillime illud ſecundum delineationem tab. II. fig. 1. fabricare poterit; quum in ſequentibus §. §. longitudinem et latitudinem deſcripſerim; praeterea applicationem non minori ſimplicitate gaudere, ex ipſa, quae nunc ſequitur, deſcriptione apparebit. —

De-

[81]) L'art du contellier par Mr. Perret. Sect. I. pag. 358.

Descriptio noui instrumenti vti Tab. II. Fig. I. et II. conspicuum est.

§. XXI.

Consistit ex duabus argenteis fistulis, duodecim pollicum longitudine, calami scriptorii crassitudine tab. II. fig. I. a. c. b. d. quae in superiori parte a. b. specilli formam habent; inflexae praeterea ob ossis sacri curuaturam, quae quidem inflexio, vti res postulat, maior vel minor sit, quod facile fieri potest, cum instrumentum ex argento purissimo confectum esse debeat. Fistulae, quibus pro polypi natura, filum firmius, vel ex bombyce textum, vel canabinum bene ceratum, vel argenteum transiectum est, arcte adstrictae et oleo illinitae, vsque ad polypi pedunculum, vbi ligatura applicanda est, caute immittuntur. Quo facto, altera ex fistulis immota manet, altera vero circa polypi pedunculum mouetur; tunc nobis exploratione certioribus redditis, an filum polypi pedunculum iusto loco comprehenderit, duplex cylindrus paruus e. fistulis duabus vsque ad g. g. transmittitur; quo loco ille cylindrus duplex maneat, donec alter itidem duplex cylindrus f., qui firmitati fistularum inseruit, ad calcem earum adiectus sit. Deinde cylindrus paruulus e. vsque ad extremitatem fistularum digitis promoueatur. Atque hoc vltimum id est, quo incommodo, quod in GOERTZII instrumento praecipue inuenitur, occurrimus. Nam simul ac fila constringuntur, et paruulus cylindrus e. loco destinato a. b. continetur, nulla vis fistulas seiungere valet, praeterea haud metuendum est, ne paruulus cylindrus e. filis constrictis recedat.

Altera figura, tab. II. fig. II. instrumenti clausi speciem praebet. Filum circa polypi pedunculum h. i. constrictum, ex inferiori parte instrumenti k. l. dependet. In dies arctius adstrictum circa annulos m. m. alligatur. Praeterea consilium iam ab HERBINIAUX datum, vt nempe filum ligaturae applicandum, certis interuallis n. n. n. n., paruulis varii coloris ex bombyce confectis filis distinguatur, haud displicet; quia

hoc,

hoc, craſſitudinem pedunculi polypi deligandi nobis indicat, ita vt ratione temporis curandi, quaedam conſtituere poſſimus. Quinimo haud timendum eſt, ne ligatura in ſuperiori parte corporis polypi applicetur, quod alias facile fieri poteſt, inſtrumento non vsque ad ipſum pedunculum penetrante. Fila enim varii coloris, quae ſupra denominaui, hunc errorem a nobis depellent, qui ceteroquin in maximum ſane periculum aegrotam detrudet.

§. XXII.

Tumeſcentia polypi poſt ligaturam, praecipue ſi eius pedunculus craſſus et firmus eſt, moleſtias quasdam exiguas, praeter retentionem vrinae et alui §. XIX. iam commemoratam, gignunt. Aegrota in regione lumborum non raro doloribus corripitur; et interna vaginae membrana inflammatur, cui affectus febriles accedunt. Tunc vero non cunctandum, vt venam ſecemus, et ad vſum remediorum antiphlogiſticorum interne ſumptorum iniectiones in vaginam adiungamus, vt gangraenae, quae alias facile accideret, occurratur. Quae vero omnia irrita forent, niſi ligatura arctius adſtringeretur, nam eo vaſa et canales ſanguiferi, in ipſius polypi ſubſtantiam pertinentes, clauduntur, ideoque cauetur, ne polypus magis intumeſcat. In hac conditione ſcarificationes ab Cl. Goertzio laudatae non ſolum ſine periculo, ſed etiam maximo fructu adhiberentur. Raro polypi ſeparatio temporis ſpatium ſex vel ſeptem dierum excedit. De ipſa polypi ſeparatione certiores reddimur, ſi filum arctius conſtringi nequit, et inſtrumentum manum extrahentem ſequitur.

Ne vero diutius polypus in vagina retineatur, et foetore ac putredine ſymptomata ingrata proferat, optimum videtur, vt ope forcipis obſtetriciae extrahatur, quia ſponte vel nunquam vel multo ſerius tamen e vagina elabitur. Opera non nullorum, in hunc finem propriam forcipem excogitandi, ſuperflua videtur, quum nihil interſit, quonam inſtrumento fiat, forceps obſtetricia Levretiana certe inſtrumentum in arte obſtetricia praeſtantiſſimum, ita quoque hic aptiſſima videtur.

§. XXIII.

§. XXIII.

Reſtat vt pauca adhuc, quae ad quaeſtiouem §. VI. allatam pertinent, quid faciendum, ſi polypus nondum in vaginam deſcenderit, et vehementioribus haemorrhagiis vitam miſellae infeſtat. In hoc caſu ligaturam polypi in ipſo vtero applicare haud recuſarem, quia indicatio vitalis ad hoc confugium nos cogit, et nullum aliud ſalutis remedium ſupereſſe exiſtimo. Priusquam vero ad ipſam ligaturam me accingerem, emollientibus iniectionibus partes genitales ad dilatationem neceſſariam praeparandae eſſent, quo facto inſtrumentum meum adhiberem, digitis antea orificio vteri, quoad neceſſarium, extenſo. Sed libenter concedam, non niſi maximo labore, nec forſan ſine laeſione partium internarum paruulum duplicem cylindrum tab. II. fig. I. e., digitis ad locum deſtinatum moueri poſſe. Ex mea vero ſententia etiam haec difficultas ſuperanda eſſet, ſi in hunc finem furculam in arte obſtetricia ſub nomine, *Schlingenführer*, notam, et paululum forſan mutatam vti tab. II. fig. III. inſculpta eſt, in auxilium vocaremus. Hanc ferro fabricatam, atque ita incuruatam, quam inſtrumentum ipſum, in flexione duplicis cylindri applicarem, vti in tab. II. fig. IV. litt. o. conſpicuum eſt, atque in locum deſtinatum promouerem. Praeterea obſtetricatorem, qui in encheireſi furculae verſatus eſt, nullis difficultatibus in applicatione huius inſtrumenti detineri poſſe confido.

TANTVM.

THESES.

I.

Superfoetatio impoſſibilis eſt.

II.

Sedes animae quaerenda in conflexu neruorum.

III.

Oſſa non ſentiunt.

IV.

Senſibilitas et irritabilitas eadem eſt vis, quae vocatur vitalis.

V.

Erroneum eſt dictum, aegros cum optimis ſignis mori, cum peſſimis euadere, vti et illud, vrina bona pulſus bonus et aeger moritur.

VI.

Summum febrium acutarum remedium eſt febris ipſa, ſponte vel ad debitum moderamen redacta.

VII.

Morbum venereum ex Antillis inſulis in Europam demum poſt detectionem Americae transportatum eſſe, vix credo.

VIII.

Puncta oſſificationis a centro ad peripheriam, non vero a peripheria ad centrum euoluuntur.

IX.

Seculi nostri mollities maxima ex parte tribuenda est regimini potuique nimis calido.

X.

Qui gymnastica corporis exercitia, v. g. natationes lotionesque in fluminibus instituendas etc. damnat, is aut ignorat machinae nostrae indolem, aut male cupit generi humano.

XI.

Tunc demum recte prospicietur sanitati publicae, quando vbique, et perspicue intelligetur, maximam hominum copiam etiam summam rei publicae efficere salutem.

XII.

Sublata caussa non semper cessat effectus.

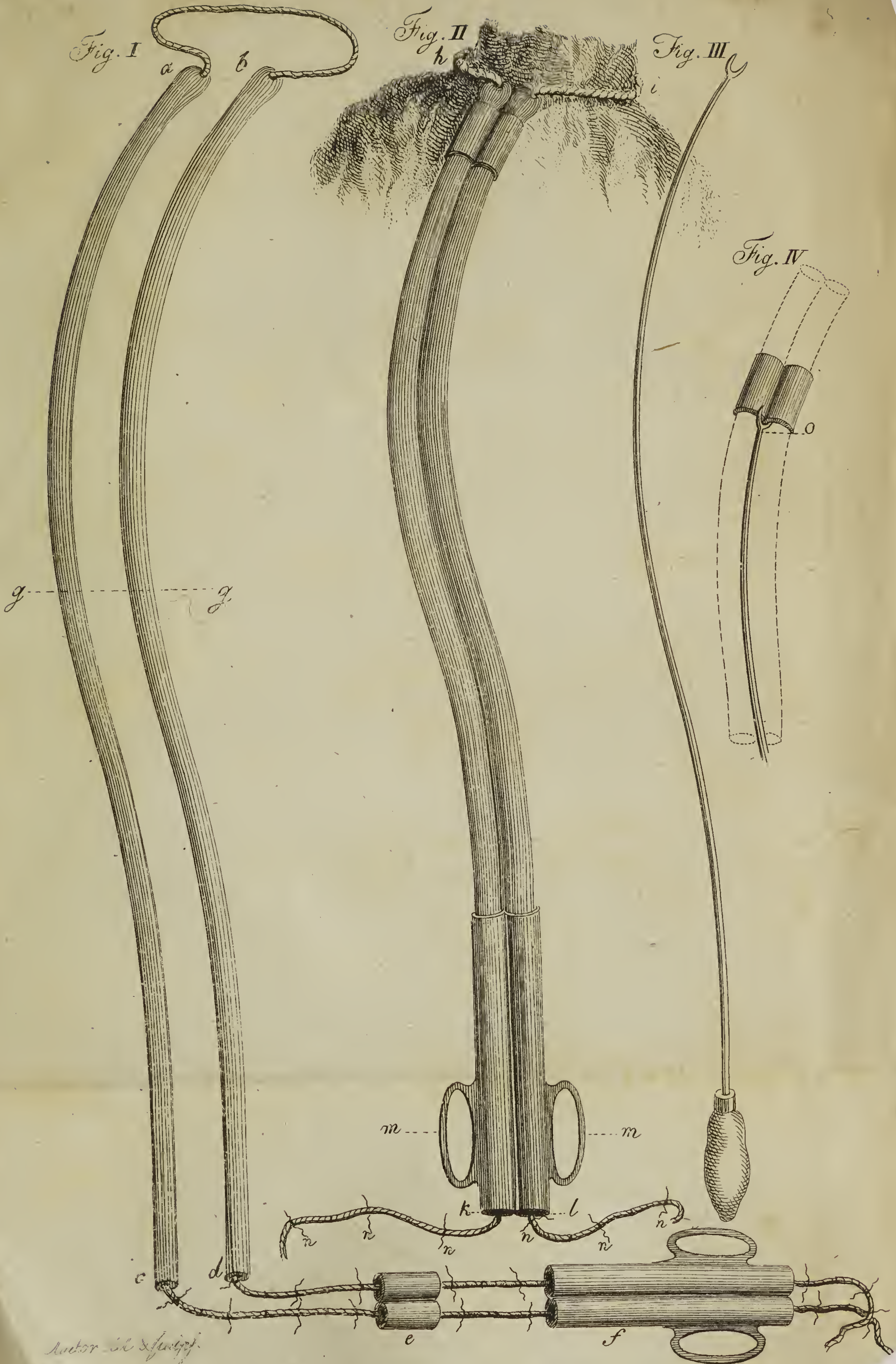
XIII.

Nullus medicus practicus arte chirurgica carere potest.

Tab. I.

Fig. I
a
b
c
d
e
f
g
Fig. II
h
i
k
l
m
m
n
Fig. III
Fig. IV
o
Auctor del. & sculps.